

VII. Teatras: mokinių pasiekimai, turinio apimtis, vertinimas

11. Teatras – meninio ugdymo dalykas¹.

Teatro dalyko mokymosi pasiekimai, turinys ir pasiekimų lygių požymiai numatyti atsižvelgiant į meninio ugdymo srities bendrąsias nuostatas ir siekiant dermės su kitais meninio ugdymo dalykais ir kitomis ugdymo sritimis.

11.1. Dalyko tikslas, uždaviniai, struktūra, integravimo galimybės

11.1.1. Teatro dalyko **tikslas** – suteikiant kokybišką patirtį skatinti dvasinį mokinių brendimą, ugdyti pažinimo išgales, padėti įgyti teatro kompetencijos pagrindus ir jais pasinaudoti klasės ir mokyklos kultūriniame gyvenime.

11.1.2. Uždaviniai. Siekiama, kad per teatro pamokas mokiniai:

- ugdytūsi pasitikėjimą, savigarbą, empatijos ir socialinius gebėjimus;
- mokytūsi kūrybingai reikšti savo mintis, jausmus, požiūrį sudėtingesnėmis teatro priemonėmis ir įvairesnėje socialinėje kultūrinėje aplinkoje;
- mokytūsi per teatrinę raišką atskleisti savo pačių ir kitų žmonių dvasinį pasaulį, bendravimo ypatybes, spręsti konfliktus, pripažinti kultūrinius skirtumus;
- mokytūsi suprasti ir vertinti įvairių žanrų ir stilių vaidinimus, jų supratimą ir vertinimą grįsti estetiniais išgyvenimais, panaudotomis raiškos priemonėmis;
- fragmentiškai susipažintų su Lietuvos, Europos, kitų pasaulio šalių teatro kultūros paveldu ir šiuolaikinėmis formomis, gerintų teatro meno svarbos savo pačių ir bendruomenės, tautos, visuomenės gyvenime pažinimą;

¹ Dalyko pavadinimas „Teatras“, nes šis dalykas apima visus ugdymo požiūriu svarbius teatrinės raiškos būdus, taip pat ir trumpų vaidinimų (scenelių) rengimą, parodymą žiūrovams (teatrinę komunikaciją). Į dalyko turinį įtraukiama *drama (proceso, socialinė drama)*, kuri rekomenduojama taikyti kaip vienas svarbiausių metodų, padedančių organizuoti pamoką, teikti mokiniams draminių išgyvenimų, ugdyti jų socialinius gebėjimus, dorovines nuostatas; taip pat dramos siužetų kūrimas (komponavimas) – ši mokinių veikla svarbi tuo, kad sudaro pagrindą visai jų teatinei raiškai: sceninio apipavidalinimo, vaidybos, vaidinimų rengimo ir rodymo. Teatro programa parengta nuosekliai mokyti(s) nuo 1 iki 10 klasės. Jeigu dalyko pradeda mokyti, tarkim, penktoje ar devintoje klasėje, iš pradžių greitesniu tempu įgyvendinama 1–4 klasių, kitų žemesniųjų klasių programos dalis ir tik tada, jei pakanka laiko, pereinama prie tos programos dalies, kuri atitinka mokinių amžių.

- apmąstyti teatrinę veiklą, kūrybos procesus, ugdytūsi mokymosi gebėjimus.

11.1.3. Struktūra. Teatro dalykas apima šias veiklos sritis:

- **teatro raiška** (kūryba): dramos siužeto vaidinimui kūrimas, sceninis apipavidalinimas, vaidyba, vaidinimų rengimas ir parodymas;
- **vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas**: klasės, mokyklos, savivaldybės, profesionaliojo teatro vaidinimų stebėjimas, supratimo aiškinimasis, vertinimas;
- **teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas**: teatro ryšių su įvairių epochų, tautų kultūromis, jų tradicijomis, vertybėmis, vaidmens kuriant savo krašto, europinę ir pasaulinę kultūrą pažinimas, sąsajų su gyvenimu, profesijomis, darbine ekonomine veikla, užimtumu aiškinimasis. Ši veiklos sritis taip pat susieta su mokėjimo mokyti kompetencijos ugdymu.

11.1.4. Integravimo galimybės. Įgyvendinant programą visos veiklos sritys – teatro raiška (kūryba), vaidinimų stebėjimas, interpretavimas ir vertinimas bei teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas – glaudžiai tarp savęs siejamos. Iš pradžių mokiniai mokosi reikšti tam tikrą turinį ir vartoti teatro raiškos priemones, po to mokosi suprasti turinį, išskirti priemones aiškindamiesi stebėta savo pačių ir kitų vaidinimą. Tiek per teatrinę raišką, tiek per vaidinimų interpretavimą puoselėjamos mokinių išvalgos apie tai, kokią svarbą teatras turi jų pačių ir klasės, mokyklos, įvairių kultūrų bendruomenių, visuomenių gyvenime.

Teatro programoje numatyta veikla ir pasiekimai gali būti glaudžiai integruojami su kitų meninio ugdymo dalykų (dailės, muzikos, šokio) ir kitų ugdymo sričių, mokomųjų dalykų veikla ir siejamais pasiekimais. Integracija galima, kai, pavyzdžiui, mokiniai mokosi:

- kalbėti, pristatyti medžiagą, skaityti pranešimą sceninėje situacijoje (priešais klasę, kitus žiūrovus);
- improvizuotai atlikti vaidmenis per gimtosios ir užsienio kalbų, dailės, muzikos, istorijos, geografijos, kitų dalykų pamokas, kurti su šių dalykų turiniu susijusius siužetus;
- naudotis skaitmeninėmis technologijomis vaidinimams įgarsinti, užrašyti, su teatru susijusiai informacijai ieškoti, apdoroti ir pateikti;

- pritaikyti dailės ir matematikos žinias ir gebėjimus kuriant scenovaizdį, kostiumus;
- pritaikyti muzikos ir fizikos žinias ir gebėjimus įgarsinant vaidinimus;
- pritaikyti muzikos žinias ir gebėjimus kvėpavimui ir balsui valdyti vaidybos metu;
- pritaikyti šokio žinias ir gebėjimus kuriant šokio kompozicijas ir atliekant jas vaidinimuose;
- pritaikyti ekonomikos žinias ir gebėjimus apskaičiuojant teatro pastatymų kaštus;
- pritaikyti kūno kultūros, šokio žinias ir gebėjimus vaidinant (raumenų atpalaidavimas, apšilimas, kūno koordinavimas).

Teatro raiška ir jos ugdymo metodai (proceso, socialinė drama, forumo teatras ir kt.) gali būti taikomi įgyvendinant prevencines programas, mažinant mokinių patyčių apraiškų klaseje ir mokykloje, mokant mokinius spręsti konfliktus, ugdant adaptyvų jų elgesį, apskritai gyvenimo įgūdžius.

11.2. Mokinių gebėjimų raida. Šio skyrelio lentelėje trumpai aprašoma, kokius visų veiklos sričių gebėjimus mokiniai turėtų būti išsiugdę ugdymo koncentru (5–6, 7–8 ir 9–10 klasių) pabaigoje. Tai leidžia mokytojui „pamatyti“ laukiamų gebėjimų raidą per visą pagrindinio ugdymo laikotarpį ir į jį atsižvelgiant planuoti mokymą ir mokymąsi.

Veiklos sritys	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 klasės
1. Teatro raiška	Sudaryti siužeto epizodų sekas, vaizduojančias personažų konfliktą ir jo sprendimą. Sceninio apipavidalinimo detalėmis perteikti konflikto eigą. Vaidinant siekti atskleisti personažo tikslą, naudotis sąlygiškesnėmis raiškos priemonėmis. Bendradarbiaujant grupėse parengti ir parodyti trumpas su kitais dalykais integruotas vaidybines situacijas.	Sudaryti siužeto epizodų sekas, vaizduojančias personažų santykių raidą. Pritaikyti praeities ir dabarties kultūrinius įvaizdžius. Vaidinant siekti atskleisti svarbiausią personažo tikslą, kartais naudoti metaforines priemones. Bendradarbiaujant grupėse parengti ir parodyti klaseje teatralizuotą kultūrinį renginį.	Sukurti scenarijų, vaizduojantį, kaip žmonių poelgiai keičia jų pačių ir kitų žmonių gyvenimą. Pritaikyti praeities ir dabarties kultūrinius įvaizdžius kuriant scenines metaforas. Vaidinant siekti atskleisti svarbiausią personažo tikslą, naudoti metaforines priemones apibendrintam paveiklui kurti. Bendradarbiaujant grupėse parengti ir parodyti mokykloje teatro renginį, integruojant šiuolaikines menines formas.
2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas	Nusakyti vaidinimo temą, mintį, ją pagrįsti personažų konfliktu, atomazga. Apibūdinti personažus, atsižvelgiant į panaudotų raiškos priemonių sąlygiškumą.	Nusakyti ir pagrįsti temą, savą vaidinimo supratimą ir vertinimą, atsižvelgiant į siužetą, scenines metaforas, teatrinės raiškos dinamiką.	Nusakyti ir pagrįsti žanrą, temą, problemą, režisieriaus požiūrį, vertinti jo aktualumą ir raiškos priemones.
3. Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas	Apibūdinti, kaip teatro vaidinimai atspindi įvairių kultūrų idėjas, raiškos priemones. Apibūdinti, kuo skiriasi ir kuo panašus teatro ir kitų dalykų mokymasis. Išsikelti mokymosi uždavinius, su jais susieti mokymosi būdus.	Apibūdinti žiūrovų dalyvavimą įvairiose teatro kultūrose, palyginti žiūrovų elgesį teatre ir kituose kultūriniuose, sporto renginiuose. Apibūdinti teatro dalyko mokymosi reikšmę asmeniniam tobulėjimui. Planuoti trumpalaikių užduočių atlikimą, priemones, laukiamus rezultatus.	Nusakyti teigiamą dramos spektaklių įtaką ugdant ir keičiant visuomenės vertybes. Apibūdinti Lietuvos teatro laimėjimus Europoje ir pasaulyje. Nurodyti teatro dalyko mokymosi reikšmę tolesnio mokymosi, karjeros galimybėms. Numatyti ilgalaikių užduočių atlikimo eigą, priemones, laukiamus rezultatus.

11.3. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės, turinio apimtis, vertinimas. 5–6 klasės

Skyriuje aprašomi reikalavimai 5–6 klasių mokinių pasiekimams, ugdymo gairėms, turinio apimčiai, nurodomi bendriausi trijų pasiekimų lygių požymiai. Mokinių gebėjimų, žinių ir supratimo bei ugdymo gairių numeravimo pirmasis skaitmuo rodo veiklos srities numerį (pvz., 1 – teatro raiška). Nuostatos nenumeruojamos, nes jos gali būti ugdomos ne vienoje veiklos srityje.

11.3.1. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės. 5–6 klasės

Numatomi kiekvienos veiklos srities mokinių pasiekimai yra orientuoti į kompetenciją: nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo visumą. Nuostatos – tai mokinių santykis su tam tikra veikla, kurios gebėjimai ugdomi. Gebėjimai suprantami kaip išugdytos galios veikti, taikyti žinias ir supratimą. Žinios ir supratimas – tai, ką mokiniai turi žinoti ir suprasti, kad galėtų parodyti gebėjimus. Ugdymo gairėmis atkreipiamas dėmesys į aktyvaus mokymo ir mokymosi metodus, mokytojo ir mokinių sąveikos ypatumus. Jos yra rekomendacinio pobūdžio.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
1. Teatro raiška			
Nebijoti vaizduoti konfliktus, siekti išmokyti rasti jų sprendimus.	1.1. Sukurti keletą siužeto situacijų, vaizduojančių, kaip užsimezga, rutuliojasi ir išsisprendžia konfliktas (pvz., vienas veikėjas atskleidė kito veikėjo paslaptį, šis ketina atkeršyti, anas atsiprašo). Remtis patirtimi, šaltiniais (pasakomis, filmais ir kt.).	1.1.1. Išskirti 3–4 siužeto situacijas, atskleidžiančias konflikto vystymąsi. 1.1.2. Apibūdinti personažų bruožus, elgesį, kalbą, remiantis jų prototipais gyvenime. 1.1.3. Nurodyti, kokios yra kiekvienos situacijos aplinkybės, kaip jas personažai vertina, ko siekia, kokiomis priemonėmis. 1.1.4. Paaiškinti, kokią mintį norėta perteikti sukurta situacija.	1.1. Mokytojas, taikydamas dramos metodą, padeda mokiniams išsiaiškinti, kokių konfliktų įvyksta jų pačių gyvenime, ko kiekvienas siekia, ką išgyvena, kaip juos išsprendžia ar palieka neišspręstus. Paskui parenkama literatūros kūrinuose, filmuose, paveiksluose vaizduojamų konfliktinių situacijų. Mokiniai aiškinasi konfliktų raidą, įvairius jų sprendimo būdus. Kartu analizuoja situacijų aplinkybes, personažų siekius, vertinimus, jų raiškos priemones (kalbą, veiksmus). Vėliau mokiniai patys kuria konfliktą atskleidžiančias situacijų sekas, mokosi jas jungti, perteikti mintį.
Ieškoti būdų konfliktui perteikti sceninio apipavidalinimo priemonėmis.	1.2. Vaizdinėmis ar garsinėmis detalėmis, mizanscenomis išreikšti konfliktinius personažų santykius. Vaizduoti juos kompiuteriu kuriamais piešiniais, piešinius išspausdinti.	1.2.1. Nusakyti, kokios dekoracijų ar kostiumo detalės, garsiniai fragmentai tiktų atskirose konflikto raidą vaizduojančiose situacijose, savo pasirinkimą pagrįsti. 1.2.2. Nusakyti, kokia vieta (scenos priekyje, pakraštyje, centre, tarp žiūrovų) tiktų personažams veikti, savo pasirinkimą pagrįsti.	1.2. Mokytojas, taikydamas dramos metodą, kartu su mokiniais analizuoja, kokiomis vaizdinėmis, garsinėmis priemonėmis išreiškiami konfliktiniai santykiai (knygų iliustracijose, dailės kūrinuose, kituose šaltiniuose). Paskui mokiniai ieško savų raiškos priemonių siužetams, kuriuos sukūrė patys ar draugai. Atlikdami užduotis mokiniai įtvirtina informacinių komunikacinių priemonių taikymo gebėjimus.
Būti drąšiam, išbandyti ir mokytis naudoti naujas, sąlygiškesnes priemones.	1.3. Vaidinant siekti atskleisti personažo tikslą, naudoti sąlygiškesnes raiškos priemones. Pagrįstai kaitalioti tempą. Bendrauti su partneriu.	1.3.1. Nusakyti, kokio tikslo ir kokiomis priemonėmis siekė, vaidindamas personažą. 1.3.2. Nusakyti, kokią personažą vaidinant ir kokiame situacijose tiktų naudoti sąlygiškesnes priemones (būdinga plastika arba pantomimos elementai, sceninės muštynės, bendravimas su toli	1.3. Mokiniai įtvirtina laisvumo, orientavimosi, sceninio veikimo, bendravimo su partneriu įgūdžius, atranda naujų tempo kaitos, pauzių, balso tono naudojimo galimybių. Mokytojas pademonstruoja ir sukuria situacijų sąlygiškesnėms vaidybos raiškos priemonėms mokytis. „Karštos kėdės“, „forumo teatro“ metodais mokiniai mokosi išmoktas prie-

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
		esančiais ar nesančiais personažais). 1.3.3. Pateikti pavyzdį, kada ir kaip scenoje gali keistis tempas. 1.3.4. Nurodyti bendravimo su partneriu teigiamus aspektus ir trūkumus.	mones tikslingai panaudoti savo ir kitų sukurtuose siužetuose. Mokiniai vertina savo pačių ir draugų vaidybą, tempą, bendravimą pagal sutartus kriterijus (aprangą, laikyseną, kalbėjimo aiškumą, garsumą ir kt.).
Stengtis siekti kūrybinio darbo tikslo.	1.4. Bendradarbiaujant grupėse parengti ir parodyti su kitais dalykais integruotų vaidybinių situacijų (pvz., „Pamoka viduramžiais“, „Dailininkas ir gyvieji paveikslai“).	1.4.1. Nusakyti situacijos turinį ir raiškos priemones. 1.4.2. Paaiškinti, kokios kitų dalykų žinios ir gebėjimai reikalingi norint perteikti vaidybinę situaciją. 1.4.3. Paaiškinti, kokią mintį siekta perteikti sukurta situacija.	1.4. Mokytojas pateikia su kitais dalykais integruotų vaidybinių situacijų pavyzdžių, mokiniai skatinami juos perkurti ar sukurti savų variantų. Organizuojama idėjų „mugė“. Vėliau mokiniai pasirenka turinį iš kitų dalykų pamokų ir savarankiškai sumano pagal jį vaidybinių situacijų. Daug dėmesio skiriama perteikiamai minčiai aiškintis (pvz., kad pamokos viduramžiais vyko griežtoje atmosferoje).
2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas			
Noriai dalytis nuomone, stengtis ją pagrįsti. Pripažinti ir gerbti kito nuomonę.	2.1. Nusakyti vaidinimo temą ir pagrindinę mintį, pagrįsti ją konfliktu, atomazga. Apibūdinti personažų charakterius.	2.1.1. Pagrįsti nusakomą vaidinimo temą, pagrindinę mintį turiniu (kokie personažai vaizduojami, kokie jų santykiai, koks kyla konfliktas, kaip jis išsprendžiamas). 2.1.2. Pagrįsti personažų charakterio apibūdinimus naudojamomis kalbėjimo (intonavimo), judėjimo priemonėmis, kostiumais, muzika.	2.1. Mokytojas organizuoja diskusijas, taiko kolektyvinį rašymą (pvz., laiško, atsiliepimo), padėdamas mokiniams išsiaiškinti vaidinimo temą, pagrindinę mintį, susieti ją su konfliktu, atomazga. Užduodamas klausimų, organizuodamas mįslių konkursus atkreipia mokinių dėmesį į aktorių judesio, balso, daiktų, kostiumų, kitų priemonių ypatybes.
3. Teatro svarbos socialiniame kultūriname gyvenime pažinimas			
Siekti geriau pažinti gimtąją ir kitas kultūras, jas gerbti.	3.1. Apibūdinti, kaip teatro vaidinimai atspindi kultūrinę epochą, kurioje jie buvo ar yra kuriami.	3.1.1. Nurodyti Lietuvos, Europos, kitų pasaulio šalių teatro (pvz., lietuvių Klotimo teatro, senovės graikų teatro, japonų No teatro) keliamas aktualias idėjas, vaidinimų organizavimo ypatumus.	3.1. Mokytojas nuolat teikia mokiniams trumpų kūrybinių užduočių, kurias atliekant reikia gilintis į istorinę ir šių dienų vaizdinę, rašytinę teatro medžiagą (pvz., „keliauti per epochas“). Tai, ką atrado ar suprato, mokiniai užrašo kompiuteriu ir deda į Teatro aplanką, pristato klasei. Surinkta medžiaga pasinaudojama teatrinėje raiškoje.
Stengtis suprasti teatro dalyko mokymosi savitumą. Pripažinti išskylančius mokymo-	4.1. Apibūdinti, kuo skiriasi ir kuo panašus teatro ir kitų dalykų mokymasis. Išsikelti mokymosi tikslus,	4.1.1. Nurodyti svarbiausius teatro ir kitų dalykų mokymosi skirtumus (ne toks svarbus vadovėlis, žinios perimamos stebint, praktiškai veikiant) ir panašumus (gabumus ir kūrybingumą reikia ug-	4.1. Pateikdamas atvirųjų klausimų, trumpų tekstų su klausimais, paveikslėliais mokytojas skatina mokinius savarankiškai rasti mokymo ir mokymosi būdų skirtumus ir panašumus, daryti apibendrinimus. Mokiniai skatinami supras-

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
si sunkumus, stengtis juos įveikti.	kurių sieks per artimiausias teatro pamokas. Su jais susieti mokymosi būdus.	dytis įgyjant žinių, išmokstant naudotis priemonėmis, ir kt.). 4.1.2. Nusakyti, kas sekasi, kas – nelabai ir atsižvelgiant į tai formuluoti, ką artimiausiu metu reikėtų išmolti. 4.1.3. Išvardyti mokymosi būdus (pvz., atidus stebėjimas, mokymasis iš mokytojo parodymo, bendradarbiavimas, naudojimas internetu naršyklėmis, elektroniniu paštu ir kt.).	ti, ko išmoko, pasiekė, ir tuo džiaugtis; tai, kas nesiseka, užsirašyti, apmąstyti, išsikelti kaip artimiausius mokymosi tikslus. Apmąstyti mokymąsi ir kelti jo tikslus padeda individualūs Teatro aplankai. Ugdant mokėjimą mokytis remiamasi informacinių komunikacinių technologijų taikymo gebėjimais.

11.3.2. Turinio apimtis. 5–6 klasės

11.3.2.1. Teatro raiška. Kurdami dramos siužetus, mokiniai vaizduoja jiems aktualias ir iš gyvenimo, liaudies bei literatūrinių pasakų, kitų kūrinių gerai pažįstamas konfliktines situacijas, nesiekdami aprėpti socialinio kultūrinio konteksto detalių. Siužetuose turėtų būti vaizduojami ne daugiau kaip 2–3 veikėjai. Mokiniai, atlikdami jau žinomas ir naujas, sudėtingesnes kūrybines vaidybos užduotis, įtvirtina laisvumo, orientavimosi, bendravimo, improvizavimo, kalbos padargų, kvėpavimo ir balso valdymo, veikimo įvairiu tempu gebėjimus. Išsamiai išnagrinėja 3–4 mizanscenų, sąlygiškesnių raiškos priemonių naudojimo, su kitais dalykais integruotų vaidybinių situacijų pavyzdžius, pagal juos sukuria savo variantų. Mokinių pasirodymų žiūrovai – vaikai, žemesnių klasių mokiniai, bendraamžiai. Pasirodymai rengiami klasėse. Atskirų vaidybinių situacijų trukmė – ne ilgesnė kaip 3 min.

11.3.2.2. Stebėjimas, interpretavimas, vertinimas. Mokiniai stebi, interpretuoja ir vertina įvairių žanrų teatro vaidinimus: lėlių, dramos, muzikinius, operos, baleto ir kt. Per metus mokiniai turėtų pamatyti bent 2–3 teatro vaidinimus. Interpretuojant vaidinimus daugiausiai dėmesio kreipiama į vaizduojamą

konfliktą, atomazgą, bandoma apibūdinti veikėjų charakterius, išskirti itin ryškias, sąlygiškas raiškos priemones.

11.3.2.3. Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas. Mokiniai pasirinktinai analizuoja 2–3 Lietuvos ir Europos arba kitų pasaulio šalių praeities ir dabarties teatro (senovės graikų, viduramžių, japonų No teatro, *Commedia dell'arte*, Jėzuitų teatro, Klojimo teatro, buitinio psichologinio teatro, šiuolaikinio Lietuvos teatro (Keistuolių, vaikų ir jaunimo teatro studijų) pavyzdžius.

11.3.3. Vertinimas. 5–6 klasės

11.3.3.1. Šiame skyrelyje pateikiami bendriausi trijų lygių – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – kiekvienos veiklos srities mokinių pasiekimų aprašai. Jais nusakomi gebėjimai, žinios ir supratimas, kuriuos mokinys turi būti įgijęs ugdymo koncentro pabaigoje. Patenkinamas lygis atitinka 4–5 balus, pagrindinis – 6–8 balus, aukštesnysis – 9–10 balų. Nuostatos atskirai nevertinamos, jų raiška atspindi visų trijų lygių pasiekimuose. Nurodomi pasiekimų lygių požymiai turėtų padėti priimti sprendimus apie mokinių pasiekimus ir padarytą pažangą.

11.3.3.2. Mokinių pasiekimų lygių požymiai. 5–6 klasės

Lygiai Pasiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Teatro raiška	Yra įgijęs paskirų žinių, kurias parodo praktiškai, atlikdamas užduotis su mokytojo pagalba. Pasiūlo, kokį pavaizduoti konfliktą, kaip sceninio apipavidalinimo detale atskleisti temą. Vaidindamas grupėje stengiasi atskleisti personažo tikslą. Prisideda prie su kitais mokomaisiais dalykais integruotų vaidybinių situacijų parengimo.	Yra įgijęs pagrindinių žinių, kurias parodo praktiškai ir nusako žodžiais. Padedamas mokytojo ir savarankiškai sudaro nuoseklias konfliktą vaizduojančių situacijų sekas, sumano mizanscenas, sceninio apipavidalinimo detales, tinkamas išreikšti temą. Vaidindamas grupėje ir pavieniui siekia atskleisti personažo tikslą, panaudoja 2–3 sąlygiškesnes priemones. Bendradarbiaudamas grupėse parengia ir parodo su kitais dalykais integruotų vaidybinių situacijų pavyzdžių.	Yra įgijęs tvirtų žinių, kurias parodo praktiškai ir gali smulkiai paaiškinti, pritaikyti naujose situacijose. Savarankiškai kelia siužeto idėjas, sudaro konfliktą vaizduojančių situacijų sekas. Teikia originalių ir tinkamų mizanscenų ar sceninio apipavidalinimo sumanymų. Vaidindamas nuolat siekia atskleisti personažo tikslą, įtaigiai naudoja sąlygiškesnes raiškos priemones. Gali vadovauti grupei, rengiant ir parodant su kitais dalykais integruotas vaidybinis situacijas.
Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas	Padedamas mokytojo nusako vaidinimo temą, perteikiamą mintį. Apibūdina personažą ir susieja su panaudota sąlygiška raiškos priemone.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai nusako temą, išsamiai aptaria perteikiamą mintį, pagrindžia ją personažų konfliktu, atomazga. Apibūdina pagrindinių personažų charakterius ir susieja su 2–3 panaudotomis sąlygiškomis raiškos priemonėmis.	Savarankiškai nusako temą, interpretuoja vaidinimo perteikiamą mintį, pagrindžia ją personažų konfliktu, atomazga. Išsamiai apibūdina veikėjų charakterius ir pagrindžia 3–4 panaudotomis sąlygiškomis raiškos priemonėmis.
Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas	Padedamas mokytojo keliais sakiniais nusako tam tikros kultūros teatro keliamas idėjas.	Apibūdina dviejų kultūrų teatro keliamas idėjas ir vaidinimų organizavimo ypatumus. Dažnai tinkamai vartoja sąvokas.	Išsamiai apibūdina dviejų ar trijų kultūrų teatro keliamas idėjas ir vaidinimų organizavimo ypatumus. Tinkamai vartoja sąvokas.
Mokėjimas mokytis	Padedamas mokytojo nurodo 1–2 mokymosi būdus, išsikelia mokymosi uždavinį.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai nurodo 2–3 mokymosi būdus, nusako, kokių rezultatų pasiekė, išsikelia mokymosi uždavinius.	Savarankiškai nurodo 3–4 mokymosi būdus, paaiškina, kokių rezultatų pasiekė, nuolat kelia mokymosi uždavinius.

11.4. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės, turinio apimtis, vertinimas. 7–8 klasės

Skyriuje aprašomi reikalavimai 7–8 klasių mokinių pasiekimams, ugdymo gairėms, turinio apimčiai, nurodomi bendriausi trijų pasiekimų lygių požymiai. Mokinių gebėjimų, žinių ir supratimo bei ugdymo gairių numeravimo pirmasis skaitmuo rodo veiklos srities numerį (pvz., 1 – teatro raiška). Nuostatos nenumeruojamos, nes jos gali būti ugdomos ne vienoje veiklos srityje.

11.4.1. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės. 7–8 klasės

Numatomi kiekvienos veiklos srities mokinių pasiekimai yra orientuoti į kompetenciją: nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo visumą. Nuostatos – tai mokinių santykis su tam tikra veikla, kurios gebėjimai ugdomi. Gebėjimai suprantami kaip išugdytos galios veikti, taikyti žinias ir supratimą. Žinios ir supratimas – tai, ką mokiniai turi žinoti ir suprasti, kad galėtų parodyti gebėjimus. Ugdymo gairėmis atkreipiamas dėmesys į aktyvaus mokymo ir mokymosi metodus, mokytojo ir mokinių sąveikos ypatumus. Jos yra rekomendacinio pobūdžio.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
1. Teatro raiška			
Siekti suprasti, kaip ir kodėl keičiasi žmonių santykiai.	1.1. Remiantis literatūros kūriniais, vaizduote, patirtimi sudaryti siužeto epizodų sekas, vaizduojančias personažų santykių raidą (pvz., nuo priešiško iki draugystės; nuo neapykantos iki meilės).	1.1.1. Pasirinktame literatūros kūrinys išskirti 3-4 situacijas, atskleidžiančias personažų santykių raidą. 1.1.2. Apibūdinti personažų bruožus, elgesį, kalbą remiantis jų prototipais gyvenime. 1.1.3. Nurodyti, kokios yra kiekvienos situacijos aplinkybės, kaip jas personažai vertina, ko siekia, kokiomis priemonėmis, kaip rutuliojasi personažų santykiai. 1.1.4. Paaiškinti savo santykį su vaizduojamu personažu (kaip su rimtu, dramatišku, komišku ar kitokiu). Nurodyti, kokios naudojamos priemonės (poelgiai, žodžiai) šį santykį atskleidžia.	1.1. Mokytojas pasiūlo mokiniams išplėtoti dramatinę situaciją (sukurti personažus, modeliuoti jų santykių raidą ir kt.). Taikydami „karštos kėdės“, „forumo teatro“, „sustingusių vaizdų“ ir kitus metodus mokosi atpažinti personažų prototipus gyvenime (taip mokiniai surenka raiškai įtikinamos medžiagos ir kartu išmoka ją laisviau valdyti). Vėliau panašių situacijų atranda literatūros kūrinuose, išplėtoja jas (arba priešingai, pirma kūrinys atranda situacijas, paskui ieško panašių į jas gyvenime, – tai priklauso nuo individualių mokinių savybių). Mokiniai daugeliu atvejų nesąmoningai išreiškia savo santykį su vaizduojamu personažu, todėl labai svarbu šį santykį, kartu ir jo raiškos priemones, išsąmoninti (dėl to užduodama papildomų klausimų, piešiama, taikomi kiti metodai).
Siekti pažinti ir kūrybingai panaudoti savo ir kitų šalių teatro kultūrinį paveldą.	1.2. Pritaikyti scenoje praeities ar dabarties teatrų kultūrinius įvaizdžius.	1.2.1. Pristatyti (koliažu, „scenos dėžėje“, daugialypės terpės pateiktimi) būdingiausias pasirinkto Lietuvos, Europos ar kitų pasaulio šalių teatro sceninės raiškos priemones. 1.2.2. Nusakyti, kokios praeities ir dabarties teatro dekoracijų ar kostiumų detalės (pvz., etnografinės Klojimo teatro detalės), garsiniai fragmentai tiktų perteikti sukurto siužeto aplinką.	1.2. Mokytojas nusako įvairių kultūrų teatro scenovaizdžio, kostiumo raidą, sudomindamas mokinius. Vėliau mokiniai bendradarbiaudami grupėse atlieka ilgalaikius projektus, gilinausi į pasirinktas kultūras, sukuria koliažą, albumus, pieštinius eskizus ar „scenos dėžę“, juos pristato. Paskui prisiima režisieriaus, scenos dailininko vaidmenį ir bendradarbiauja ieškodami, kokios detalės geriausiai tiktų išreikšti jų sukurtų dramos siužetų aplinką.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
Rodyti drąsą ir pasitikėjimą reiškiant savo personažo poziciją.	1.3. Vaidinant siekti atskleisti svarbiausią personažo tikslą (pvz., teisingumo pergalė), kartais panaudoti savo atrastas metaforines raiškos priemones. Kaitalioti tempą, bandyti perteikti vaidmens ritmą. Bendrauti su partneriu.	1.3.1. Nusakyti, kokio svarbiausio tikslo ir kojomis priemonėmis siekė vaidindamas personažą. 1.3.2. Nusakyti metaforines raiškos priemones, kurios tiktų išreikšti tam tikrų personažų mintis, jausmus (pvz., susidūrimą su kliūtimis rodo šokinėjimas per virvutę). 1.3.3. Pateikiant pavyzdį paaiškinti vaidmens ritmą. 1.3.4. Nurodyti bendravimo su partneriu teigiamus aspektus ir trūkumus.	1.3. Mokytojas, atlikdamas vaidmenį, demonstruodamas spektaklių, filmų įrašus, padeda mokiniams suprasti, kas yra svarbiausias personažo tikslas, kaip jis susijęs su vaidmeniu siekiama perteikti prasme, personažo charakteriu ir kaip šį tikslą įgyvendinti padeda kiti, paprastesni poelgiai (siekdamas teisingumo, personažas atsiprašo arba sutauko kitus). Analizuojant vaidmenis, padedama suprasti ritmą, jo sąsajas su personažo bruožais, sceninių vertinimų intensyvumu. Nagrinėjant vaidinimų įrašus aiškinamasi, kaip personažų mintys, požiūriai išreiškiami metaforinėmis priemonėmis. Vėliau mokiniai sumano savo metaforinių raiškos priemonių.
Siekti parengti svarbų, įdomų renginį.	1.4. Bendradarbiaujant grupėse parengti ir parodyti klasėje teatralizuotą kultūrinį renginį (pvz., „10 minučių prieš Vasario 16-ąją“).	1.4.1. Nusakyti, kokią kultūrinį požiūrių svarbią mintį siekia perteikti renginiu. 1.4.2. Apibūdinti panaudotas kitų dalykų, plastines kultūrinės žinias ir gebėjimus. 1.4.3. Nurodyti renginio organizavimo veiklas (pvz., temos pasirinkimas, medžiagos surinkimas ir kt.).	1.4. Mokytojas pateikia teatralizuoto kultūrinio renginio programos pavyzdį ir kartu su mokiniais jį išanalizuoja, taip pat aptaria jam parengti ir įgyvendinti reikalingus etapus, sutaria, kokių etapų bus laikomasi klasėje. Mokiniai mokosi vertinti įvairius renginius kultūrinės svarbos, įdomumo požiūriu. Vėliau mokiniai patys sudaro programų, jas aptaria ir tobulina atsižvelgdami į pastabas, pasiūlymus, apklausdami būsimus žiūrovus, išsiaiškindami jų nuomonę. Pagal programą parengia ir parodo renginį.
2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas			
Stengtis geriau suprasti vaidinimą, aiškintis įvairias nuomones ir požiūrius.	2.1. Nusakyti ir pagrįsti vaidinimo temą, savą vaidinimo supratimą ir vertinimą, atsižvelgiant į siužetą, scenines metaforas, teatrinės raiškos dinamiką.	2.1.1. Nurodyti, kaip vaidinimo tema, supratimas ir vertinimas susijęs su siužeto raida, sceninėmis metaforomis. 2.1.2. Pateikti teatrinės raiškos dinamikos pavyzdžių (garsu – tylu, šviesu – tamsu, judėjimas – rintis).	2.1. Mokantis geriau suprasti vaidinimo temą, perteikiamą mintį daugiausiai dėmesio skiriama sceninių metaforų, sukurtamų scenovaizdžiu, plastika, triukšmais ir kt., aiškiniimuisi. Keletą kartų peržiūrint įrašus, mokiniams padedama pastebėti teatrinės raiškos dinamiką. Norint geriau ją suvokti gali būti taikomas schemų piešimo metodas.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
3. Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas			
Teigiamai vertinti teatro žiūrovų poreikių įvairovę. Neigiamai vertinti negatyvų žiūrovų elgesį.	3.1. Apibūdinti, kaip įvairių kultūrų teatro repertuaras atitinka žiūrovų poreikius, palyginti žiūrovų elgesį teatro ir kituose kultūriniuose, sporto renginiuose.	3.1.1. Nurodyti Lietuvos, Europos, kitų pasaulio šalių praeities ir dabarties teatro (lietuvių Klostimo teatro, senovės graikų teatro, Keistuolių teatro) repertuaro ir lankomumo ypatumus (žiūrovų aktyvumas, amžius ir kt.). 3.1.2. Apibūdinti, kaip žiūrovų elgesys priklauso nuo vaidinimo žanro, renginio pobūdžio (opera, pramoginis renginys, krepšinio rungtynės ir kt.), žiūrovų amžiaus. Nurodyti negatyvų žiūrovų elgesį (muštynės ir kt.).	3.1. Mokiniai apsilanko teatruose (jų internetinėse svetainėse), studijuoja informacijos šaltinius, siekdami išsiaiškinti įvairių kultūrų teatro repertuaro ir žiūrovų lankomumo ypatumus. Medžiagos pagrindu diskutuoja apie šių dienų žiūrovų lankymosi teatre problemas. Remdamiesi stebėjimais, žiniasklaidos pranešimais aptaria žiūrovų elgesį teatro vaidinimuose, sporto, švenčių, pramogų renginiuose, jo skirtumus. Mokiniai parengia koliažų, informacinių stendų, suvaidina įvairių žiūrovų elgesio situacijų, taip parodydami žinias, gebėjimus ir savo požiūrį.
Prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi, stengtis kontroliuoti mokymosi procesą.	4.1. Apibūdinti teatro dalyko mokymosi reikšmę asmeniniam tobulėjimui. Rinktis užduotis atsižvelgiant į mokymosi tikslus. Planuoti užduočių atlikimą.	4.1.1. Nurodyti, kaip teatriniai gebėjimai (raumenų atpalaidavimas stebimoje situacijoje ir kt.) gali būti pritaikomi naujoje situacijoje – mokykloje ar už mokyklos ribų. 4.1.2. Nurodyti, kokiais mokymosi tikslais pasirinko užduotį. 4.1.3. Nurodyti, kokiais etapais, per kokį laiką ir kokias priemones naudodami atliks užduotis, kokio rezultato sieks.	4.1. Mokytojas paaiškina, kaip teatro žinios ir gebėjimai gali būti pritaikyti naujose situacijose, padeda suvokti platesnę teatro dalyko mokymosi reikšmę, didina mokymosi motyvaciją. Mokiniai skatinami rinktis kūrybines užduotis, savo pasirinkimą pagrįsti išbandymo, tobulėjimo tikslais. Mokytojas padeda pagal pavyzdį suplanuoti trumpalaikes (vieno dviejų mėnesių) užduotis, priemones, aiškiai išvaizduoti laukiamą rezultatą, suprasti vertinimo kriterijus.

11.4.2. Turinio apimtis. 7–8 klasės

11.4.2.1. Teatro raiška. Kurdami dramos siužetus, mokiniai remiasi jiems aktualiomis, iš gyvenimo, žiniasklaidos pranešimų gerai pažįstamomis situacijomis, lietuvių ir kitų šalių autorių literatūros kūriniais. Pasirinktinai nagrinėjamos 2–3 Lietuvos, Europos ar kitų pasaulio šalių ar laikotarpių teatro (senovės graikų, viduramžių, *Commedia dell'arte*, Jėzuitų teatro, Klostimo teatro, realizmo, absurdo, žiaurumo, metaforinio teatro) scenovaizdžio, kostiumo, vaidybos raiškos priemonės. Surengiami ne ilgesni kaip 10 minučių teatralizuoti renginiai klasėje.

Turinio minimumas. Pasirinktinai nagrinėjamos vienos šalies ar laikotarpio teatro sceninės raiškos priemonės.

11.4.2.2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas. Mokiniai stebi įvairių žanrų mokyklų, savivaldybių ir profesionaliųjų teatrų vaidinimus ar jų įrašus. Rekomenduojama per metus pažiūrėti ne mažiau kaip 2–3 profesionaliojo teatro vaidinimus. Stengiamasi sudaryti galimybę pamatyti pastatymus, kuriuose vartojama šiuolaikinė metaforinių priemonių gausa pasižyminti teatro kalba.

11.4.2.3. Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas. Mokiniai analizuoja 2–3 šalių, laikotarpių (praeities, dabarties) teatro repertuarą ir lankomumą. Aptaria žiūrovų elgesio ypatumus, nagrinėdami 2–3 pasirinktus teatro spektaklius, kitus kultūrinius renginius, sporto varžybas.

11.4.3. Vertinimas. 7–8 klasės

11.4.3.1. Šiame skyrelyje pateikiami bendriausi trijų lygių – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – kiekvienos veiklos srities mokinių pasiekimų aprašai. Jais nusakomi gebėjimai, žinios ir supratimas, kuriuos mokinys turi būti įgijęs ug-

dymo koncentro pabaigoje. Patenkinamas lygis atitinka 4–5 balus, pagrindinis – 6–8 balus, aukštesnysis – 9–10 balų. Nuostatos atskirai nevertinamos, jų raiška atspindi visų trijų lygių pasiekimuose. Nurodomi pasiekimų lygių požymiai turėtų padėti priimti sprendimus apie mokinių pasiekimus ir padarytą pažangą.

11.4.3.2. Mokinių pasiekimų lygių požymiai. 7–8 klasės

Lygiai Pasiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Teatro raiška	Yra įgijęs paskirų žinių, kurias parodo praktiškai, atlikdamas užduotis su mokytojo pagalba. Naudodamasis pavyzdžiu sukuria siužetą, pritaiko sceninius kultūrinius įvaizdžius. Vaidindamas grupėje stengiasi reikiamai atskleisti svarbiausią personažo tikslą. Prisideda prie teatralizuoto renginio organizavimo.	Yra įgijęs pagrindinių žinių, kurias parodo praktiškai ir nusako žodžiais. Padedamas mokytojo ir savarankiškai sukuria siužetą, išryškina santykių raidą, pritaiko 2–3 sceninius kultūrinius įvaizdžius, atsižvelgdamas į norimą perteikti aplinką. Vaidindamas stengiasi atskleisti svarbiausią personažo tikslą, kartais naudoja metaforines priemones. Aktyviai dalyvauja organizuojant teatralizuotą renginį.	Yra įgijęs tvirtų žinių, kurias parodo praktiškai ir gali smulkiai paaiškinti, pritaikyti naujose situacijose. Savarankiškai sukuria siužetą, aiškiai perteikia santykių raidą, pritaiko 2–3 sceninius kultūrinius įvaizdžius, atsižvelgdamas į norimą perteikti aplinką. Vaidindamas aiškiai atskleidžia svarbiausią personažo tikslą, naudoja metaforines priemones. Gali vadovauti organizuojant teatralizuotą renginį.
Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas	Padedamas mokytojo nusako vaidinimo temą, keliais žodžiais – savą jo supratimą, nurodo vieną sceninę metaforą.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai nusako ir 1–2 požymiais pagrindžia vaidinimo temą, savą jo supratimą ir vertinimą. Nurodo 3–4 sceninių metaforų panaudojimo atvejus, 1–2 dinamikos momentus.	Savarankiškai nusako ir 2–3 požymiais pagrindžia vaidinimo temą, savą jo supratimą ir vertinimą. Nurodo 3–4 sceninių metaforų panaudojimo atvejus, 3–4 dinamikos momentus.
Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas	Padedamas mokytojo keliomis frazėmis nusako pasirinktos šalies, laikotarpio teatro repertuaro ir lankomumo ypatumus.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai apibūdina 2–3 šalių, laikotarpių teatro repertuaro ir lankomumo ypatumus, žiūrovų elgesio priklausomumą nuo amžiaus, teatro vaidinimo, renginio žanro.	Savarankiškai ir išsamiai apibūdina 2–3 šalių, laikotarpių teatro repertuaro ir lankomumo ypatumus, žiūrovų elgesio priklausomumą nuo amžiaus, teatro vaidinimo, renginio žanro.
Mokėjimas mokytis	Keliomis frazėmis nusako teatro dalyko mokymosi reikšmę asmeniniam tobulėjimui.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai apibūdina teatro dalyko mokymosi reikšmę asmeniniam tobulėjimui, numato užduočių atlikimo laiką, priemones, laukiamus rezultatus.	Savarankiškai ir išsamiai apibūdina teatro dalyko mokymosi reikšmę asmeniniam tobulėjimui, numato užduočių atlikimo laiką, priemones, laukiamus rezultatus.

11.5. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės, turinio apimtis, vertinimas. 9–10 klasės

Skyriuje aprašomi reikalavimai 9–10 klasių mokinių pasiekimams, ugdymo gairėms, turinio apimčiai, nurodomi bendriausi trijų pasiekimų lygių požymiai. Mokinių gebėjimų, žinių ir supratimo bei ugdymo gairių numeravimo pirmasis skaitmuo rodo veiklos srities numerį (pvz., 1 – teatro raiška). Nuostatos nenumeruojamos, nes jos gali būti ugdomos ne vienoje veiklos srityje.

11. 5.1. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės. 9–10 klasės

Numatomi kiekvienos veiklos srities mokinių pasiekimai yra orientuoti į kompetenciją: nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo visumą. Nuostatos – tai mokinių santykis su tam tikra veikla, kurios gebėjimai ugdomi. Gebėjimai suprantami kaip išugdytos galios veikti, taikyti žinias ir supratimą. Žinios ir supratimas – tai, ką mokiniai turi žinoti ir suprasti, kad galėtų parodyti gebėjimus. Ugdymo gairėmis atkreipiamas dėmesys į aktyvaus mokymo ir mokymosi metodus, mokytojo ir mokinių sąveikos ypatumus. Jos yra rekomendacinio pobūdžio.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
1. Teatro raiška			
Būti atsakingam už savo ir kitų žmonių gyvenimą.	1.1. Bendradarbiaujant su grupės nariais sukurti scenarijų, vaizduojantį, kaip lemtingi žmonių poelgiai (emigracija, narkotikų vartojimas, skyrybos, išdavystė, savižudybė) pakeičia jų pačių ir kitų žmonių gyvenimą.	1.1.1. Pasirinktame literatūros kūrinyje išskirti 4–5 situacijas, atskleidžiančias personažų gyvenimo posūkius. 1.1.2. Apibūdinti personažų bruožus, elgesį, kalbą, remiantis jų prototipais gyvenime. 1.1.3. Nurodyti, kokios yra kiekvienos situacijos aplinkybės, kaip jas personažai vertina, ko siekia, kokiomis priemonėmis, kas įvyksta kiekvieno personažo gyvenime. 1.1.4. Paaiškinti, kokią dorovinę problemą vaizduoja siužetas, įvertinti jos aktualumą, vertinimus pagrįsti.	1.1. Mokytojas, aptardamas žiniasklaidos pranešimus, publicistiką, skatina mokinius nagrinėti, kokių lemtingų padarinių kai kurie poelgiai gali turėti jų pačių ir kitų žmonių gyvenime. Mokiniai, naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais, aprašo (proza arba dramos forma) personažus, jų gyvenimo aplinkybes, siekius, įvykių raidą. Vėliau skaido aprašymą į situacijas, parašo scenarijaus (dramos) projektus. Jų tinkamumą tikrina skaitydami, vaidindami, koreguoja pagal pastabas, sutartus kriterijus. Vienas iš svarbiausių kriterijų – dorovinio turinio aktualumas, jis turi padėti jaunuoliams ugdytis atsakomybės sau, savo šeimai jausmą.
Pripažinti kiekvienos kultūros vertingumą.	1.2. Pritaikyti praeities ir dabarties kultūrinius įvaizdžius kuriant scenines metaforas.	1.2.1. Nurodyti šiuolaikiniuose dramos spektakliuose kaip scenines metaforas naudojamus įvairių kultūrų įvaizdžius (pvz., Salės personažas, „Karvelėlio“ melodija „Madagaskaro“ spektaklyje). Naudotis interneto naršyklėmis, išplėstine paieška. 1.2.2. Nusakyti, kokias įvairių kultūrų detales, garsinius fragmentus tiktų panaudoti kaip scenines metaforas kuriamuose scenarijuose.	1.2. Mokiniai, atlikdami ilgalaikius projektus, analizuoja šiuolaikiniuose dramos spektakliuose naudojamus scenines metaforas, jų sąsajas su įvairių šalių, tautų, socialinių grupių kultūrų įvaizdžiais, ieško idėjų savai kūrybai. Vėliau kuria sceninio apipavidalinimo projektus savo pačių, draugų scenarijams, panaudodami kultūrinius įvaizdžius kaip metaforas. Šie projektai gali būti įgyvendinami klasėje, rengiant mokyklos renginius arba likti užfiksuoti kompiuteryje.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
Siekti sukurti apibendrintą personažo paveikslą.	1.3. Vaidinant siekti atskleisti svarbiausią personažo tikslą, naudoti metaforines raiškos priemones apibendrintam paveikslui kurti.	1.3.1. Nusakyti, kokio svarbiausio tikslo ir kokiomis priemonėmis siekė vaidindamas personažą. 1.3.2. Pateikiant pavyzdį paaiškinti, kaip metaforinės raiškos priemonės padeda sukurti apibendrintą personažo paveikslą. 1.3.3. Pateikiant pavyzdį paaiškinti, kaip vaidmeniu perteikiamas aktoriaus santykis su kuriu personažu.	1.3. Mokytojas, keletą kartų parodydamas tuos pačius fragmentus, skatina mokinius pastebėti aktorių naudojamas metaforines balso, judesio priemones, iš jų suvokti aktoriaus santykį su kuriu paveikslu, apibendrintus paveikslu bruožus. Vėliau mokiniai bando išsiaiškinti savo pačių santykį su personažu, jį išryškinti siekdami svarbiausio personažo tikslo, naudodami savitas metaforines priemones.
Veiksmingai dirbti įvairiose grupėse, siekti pritaikyti teatrinius gebėjimus mokyklos mastu.	1.4. Bendradarbiaujant grupėse parengti ir parodyti teatro renginį mokykloje, panaudojant šiuolaikines menines formas (akciją, performansą, kitas), atsižvelgti į žiūrovų interesus.	1.4.1. Nusakyti, kokiems žiūrovams skiria renginį, kokias priemones naudoja, kad atitiktų jų interesus, kokią svarbią mintį siekia perteikti. 1.4.2. Apibūdinti panaudotas kitų dalykų, platesnes kultūrinės žinias ir gebėjimus. 1.4.3. Apskaičiuoti renginiui reikalingas išlaidas ir paaiškinti skaičiavimo metodiką.	1.4. Mokytojas aptaria su mokiniais renginio organizavimo etapus (pvz., idėjos iškėlimas, komandos subūrimas ir kt.). Mokiniai atlieka ilgalaikius renginio projektus. Juos atlikdami išsiaiškina (apklausos būdu), koks turinys ir kokios raiškos priemonės labiausiai atitiktų žiūrovų interesus. Projekto eigą, įvairių žinių rinkimą ir panaudojimą fiksuoja Teatro aplanke.
2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas			
Stengtis suprasti vaidinimą pastebint, atrandant naujas raiškos priemones.	2.1. Nusakyti ir pagrįsti vaidinimo žanrą, temą, problemą, režisieriaus požiūrį, vertinti jo aktualumą ir raiškos priemones.	2.1.1. Pagrįsti vaidinimo žanrą, temą, supratimą ir vertinimą aktorių naudojamomis raiškos priemonėmis. 2.1.2. Paaiškinti, kokiomis nežodinėmis metaforinėmis priemonėmis režisierius išreiškia savo požiūrį į vaizduojamą dorovinę (būties) problemą. Bandyti vertinti jos aktualumą asmeniniu, bendruomeniniu, visuomeniniu požiūriu.	2.1. Mokiniai keletą kartų stebi ir interpretuoja tuos pačius vaidinimus. Mokytojas, remdamasis kritine medžiaga ir taikydamas komentavimo, klausinėjimo ir kitus metodus, padeda suvokti, kokiomis priemonėmis (scenų išdėstymu, personažų interpretacijomis, papildomomis sceninėmis metaforomis) režisierius išreiškia savo požiūrį. Mokiniai skatinami aptarti režisieriaus požiūrį, lyginti jį su savo pačių, numanoma bendruomenės, visuomenės požiūriais.
3. Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas			
Pripažinti teatro reikšmę. Didžiuotis lietuvių teatro laimėjimais Europoje ir pasaulyje.	3.1. Vertinti teigiamą dramos spektaklių įtaką kultūrinėms visuomenės vertybėms. Apibūdinti Lietuvos profesionaliojo ir mėgėjų teatro laimėjimus Europoje ir pasaulyje.	3.1.1. Pateikiant pavyzdžių paaiškinti, kaip dramos teatras sustiprina kultūrinės bendruomenės, visuomenės vertybes (Klojimo teatras, Žydų teatras Vilniuje, XX a. lietuvių teatras okupacijos sąlygomis). 3.1.2. Pateikti labiausiai pripažintų Lietuvos profesionaliojo ir mėgėjų teatro vaidinimų pavyzdžių, nurodyti jų ypatumus.	3.1. Mokytojas pateikia svarbiausią informaciją apie dramos teatro vaidmenį ugdant kalbos, tautos išlikimo, laisvės ir kitas svarbias vertybes. Vėliau mokiniai studijuoja šaltinius, renka įdomią, aktualią medžiagą, ją pristato. Daugiau dėmesio skiriama būdingoms vaidinimų ypatybėms (režisieriaus požiūrio aktualumui, ryškiam sąlygiškumui, metaforiškumui ir kt.), nulėmusioms pripažinimą.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
Branginti įgytą teatro dalyko mokymosi patirtį, siekti ją plėtoti, pritaikyti.	4.1. Apibūdinti teatro dalyko mokymosi reikšmę tolesniam mokymuisi, karjeros galimybėms. Planuoti ilgalaikes užduotis, numatyti jų atlikimo priemones, laukiamus rezultatus.	4.1.1. Nurodyti mokymo programas, darbo vietas, kuriose reikalinga arba pageidautina asmens teatrinė, sceninė patirtis. 4.1.2. Nurodyti, kokiais etapais, per kokį laiką ir kokias priemones naudodami atliks ilgalaikes užduotis. Remiantis sutartais kriterijais nurodyti, kokio rezultato sieks. 4.1.3. Nurodyti, kokiais mokymosi tikslais pasirinko užduotį. Nusakyti, kas sekėsi, ką reikėtų taisyti.	4.1. Mokiniai, vadovaujami mokytojo, pateikia informaciją apie teatrinės sceninės patirties reikšmę galimybėms mokytis toliau, sėkmingai pasirinkti darbą, karjerą. Mokiniai skatinami taikyti „žemėlapių“, dienoraščio rašymo, kitus metodus planuojant savo mokymąsi ir užduočių atlikimą, trumpai, bet aiškiai pagrįsti užduočių pasirinkimą, kad mokymasis būtų sąmoningas. Teatro aplanke mokiniai įvertina rezultatų sėkmingumą, nurodo trūkumus.

11.5.2. Turinio apimtis. 9–10 klasės

11.5.2.1. Teatro raiška. Kurdami dramos siužetus, mokiniai remiasi lietuvių ir kitų šalių autorių proza, dramaturgija, žiniasklaidos pranešimais, interneto lankytojų nuomonėmis. Pasirinktinai nagrinėjamos 2–3 Lietuvos, Europos ar kitų pasaulio šalių ar laikotarpių teatro (senovės graikų, viduramžių, *Commedia dell'arte*, Jėzuitų teatro, Klostimo teatro, realizmo, absurdo, žiaurumo, metaforinio teatro) sceninės raiškos priemonės, kurios nebuvo nagrinėtos 7–8 klasėse. Mokinių parengtų mokyklinių renginių trukmė – ne ilgesnė kaip 15–20 minučių. Renginiai gali vykti mokyklos, bendruomenės kultūros įstaigų salėse.

Turinio minimumas. Pasirinktinai nagrinėjamos vienos, tos, kuri nebuvo nagrinėta 7–8 klasėse, teatro kultūros sceninės raiškos priemonės.

11.5.2.2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas. Mokiniai stebi įvairių žanrų mokyklų, savivaldybių ir profesionalių teatrų vaidinimus ar jų įrašus. Rekomenduojama per metus pažiūrėti ne mažiau kaip 2–3 profesionaliojo teatro spektaklius. Stengiamasi sudaryti galimybę pamatyti (gali būti įrašyti) spektaklius, kuriuose vartojama šiuolaikinė, metaforinių priemonių gausa pasižyminti teatro kalba, aiškiai išreikštas režisieriaus požiūris.

11.5.2.3. Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas.

Mokiniai nagrinėja 3–4 pripažintus atvejus, kai teatro spektakliai turėjo didelę įtaką ugdant ar keičiant visuomenės vertybes (Klostimo teatras, Žydų geto teatras, XX a. pabaigos lietuvių teatras). Analizuoja 3–4 profesionaliojo teatro ir mėgėjų trupių (E. Nekrošiaus, O. Koršunovo, R. Tumino, L. Adomaitienės ir kt.) laimėjimus Europoje ir pasaulyje.

11.5.3. Vertinimas. 9–10 klasės

11.5.3.1. Šiame skyrelyje pateikiami bendriausi trijų lygių – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – kiekvienos veiklos srities mokinių pasiekimų aprašai. Jais nusakomi gebėjimai, žinios ir supratimas, kuriuos mokinys turi būti įgijęs ugdymo koncentro pabaigoje. Patenkinamas lygis atitinka 4–5 balus, pagrindinis – 6–8 balus, aukštesnysis – 9–10 balų. Nuostatos atskirai nevertinamos, jų raiška atsispindi visų trijų lygių pasiekimuose. Nurodomi pasiekimų lygių požymiai turėtų padėti priimti sprendimus apie mokinių pasiekimus ir padarytą pažangą.

11.5.3.2. Mokinių pasiekimų lygių požymiai. 9–10 klasės

Lygiai Pasiekimų sritys	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Teatro raiška	Yra įgijęs paskirų žinių, kurias parodo praktiškai, atlikdamas užduotis su mokytojo pagalba. Mokytojo padedamas kelia idėjas, kokią problemą galėtų išreikšti scenarijus. Pagal pavyzdį panaudoja kultūrinį įvaizdį, kurdamas metaforas. Vaidindamas bando naudoti metaforines priemones. Prisideda prie mokyklinio renginio organizavimo.	Yra įgijęs pagrindinių žinių, kurias parodo praktiškai ir nusako žodžiais. Mokytojo padedamas ir savarankiškai sukuria scenarijų, išreiškiantį aktualią problemą. Panaudoja 2–3 kultūrinius įvaizdžius, kurdamas metaforas. Vaidindamas naudoja metaforines priemones. Aktyviai atlieka mokyklinio renginio organizavimo veiklą.	Yra įgijęs tvirtų žinių, kurias parodo praktiškai ir gali smulkiai paaiškinti, pritaikyti naujose situacijose. Savarankiškai sukuria originalų scenarijų, išreiškiantį aktualią problemą. Kūrybingai panaudoja 2–3 kultūrinius įvaizdžius, kurdamas metaforas. Vaidindamas naudoja metaforines priemones, pasiekdamas vaidmens apibendrinimo. Gali vadovauti organizuojant mokyklinį renginį.
Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas	Padedamas mokytojo keliomis frazėmis nuskaido vaidinimo temą, problemą.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai apibūdina ir 2–3 požymiais pagrindžia vaidinimo žanrą, temą, problemą, režisieriaus požiūrį, vertina problemos aktualumą.	Savarankiškai apibūdina ir 3–4 požymiais pagrindžia vaidinimo žanrą, temą, problemą, režisieriaus požiūrį, vertina problemos aktualumą.
Teatro svarbos socialiniame kultūriniame gyvenime pažinimas	Padedamas mokytojo keliomis frazėmis nuskaido atvejį, kai teatras padėjo ugdyti bendruomenės vertybes. Nurodo faktą apie Lietuvos teatro laimėjimus užsienyje.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai apibūdina 2–3 atvejus, kai teatras padėjo ugdyti bendruomenės, visuomenės vertybes. Remdamasis 3–4 faktais apibūdina Lietuvos profesionaliojo ir mėgėjų teatro laimėjimus Europoje, pasaulyje.	Savarankiškai ir išsamiai apibūdina 2–3 atvejus, kai teatras padėjo ugdyti bendruomenės, visuomenės vertybes. Remdamasis faktais išsamiai apibūdina Lietuvos profesionaliojo ir mėgėjų teatro laimėjimus Europoje, pasaulyje.
Mokėjimas mokytis	Padedamas mokytojo keliomis frazėmis nuskaido teatro dalyko mokymosi reikšmę darbui. Pagal pavyzdį susiplanuoja ilgalaikių užduočių atlikimą.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai apibūdina teatro dalyko mokymosi reikšmę tolesniam mokymuisi, karjeros galimybėms, darbui. Susiplanuoja ilgalaikių užduočių atlikimą, numato laukiamus rezultatus.	Savarankiškai ir išsamiai apibūdina teatro dalyko mokymosi reikšmę tolesniam mokymuisi, karjeros galimybėms, darbui. Susiplanuoja ilgalaikių užduočių atlikimą, numato laukiamus rezultatus, nurodo sėkmę ir taisytinus aspektus.